

La ciutadania cultural més enllà de l'estatus jurídic

Published by [Interacció](#) [1] on 17/02/2017 - 14:48 | Last modification: 31/07/2026 - 12:13

L'article de Jean Beaman apareix en un moment en què els estudis sobre ciutadania ja han superat la definició clàssica centrada en els drets legals, però encara no han incorporat plenament la dimensió cultural de la pertinença. En un context marcat per l'augment de la diversitat ètnica i cultural a les societats occidentals i pels debats sobre la integració, la immigració i la inclusió social, l'autora sistematitza el concepte de **ciutadania cultural** i mostra que la plena pertinença a una societat no depèn únicament de posseir la nacionalitat, sinó també de ser reconegut pels altres com un membre legítim de la comunitat. El text proposa així un marc teòric especialment útil per entendre les desigualtats que persisteixen fins i tot en societats democràtiques formalment igualitàries.

Beaman parteix de la tradició inaugurada per T. H. Marshall, que definia la ciutadania com un conjunt de drets civils, polítics i socials associats a la pertinença a l'Estat. Tot i reconèixer la importància d'aquest enfocament, sosté que resulta insuficient perquè no explica per què moltes persones que gaudeixen formalment dels mateixos drets continuen sent tractades com a ciutadans de segona categoria. La ciutadania jurídica no garanteix necessàriament la igualtat efectiva ni el sentiment de pertinença.

Per construir la seva proposta, l'autora revisa diverses aportacions recents que entenen la ciutadania com un procés social i polític. Recupera les idees de ciutadania diferenciada, ciutadania multicultural, ciutadania transnacional i actes de ciutadania, totes elles orientades a mostrar que la ciutadania és també una lluita pel reconeixement, la representació i la inclusió. Des d'aquesta perspectiva, les fronteres de la ciutadania no les fixa únicament la llei, sinó també les pràctiques socials, els imaginaris col·lectius i les normes culturals que defineixen qui és considerat un membre legítim de la comunitat.

?La ciutadania cultural posa el focus en les fronteres simbòliques que determinen qui és reconegut com a membre ple d'una comunitat, més enllà dels drets jurídics.

És en aquest context que formula la noció de **ciutadania cultural**. Aquesta no designa un nou tipus de drets, sinó el dret a ser reconegut com a membre de ple dret sense haver de renunciar a les pròpies diferències culturals, ètniques o racials. La ciutadania cultural consisteix en la possibilitat de ser diferent sense que aquesta diferència es converteixi en un obstacle per a la pertinença social. El problema no és tant la manca de drets legals com la persistència de fronteres simbòliques que estableixen qui encaixa en la imatge del "ciutadà ideal".

Beaman incorpora especialment les aportacions de Renato Rosaldo i Jan Pakulski. Del primer recupera la idea que la ciutadania cultural és el dret a mantenir la diferència sense perdre el dret de pertànyer. Del segon adopta la idea que aquesta ciutadania implica visibilitat pública, representació digna i possibilitat de mantenir la pròpia identitat sense estigmatització. La ciutadania cultural apareix així com una dimensió simbòlica del reconeixement que complementa, però no substitueix, la ciutadania jurídica.

El cas francès constitueix l'exemple central de l'article. França es presenta sovint com una república universalista on tots els ciutadans són iguals davant la llei i on les diferències culturals no haurien de tenir rellevància política. Beaman mostra que aquesta igualtat formal conviu amb mecanismes quotidians d'exclusió. Els descendents d'immigrants nord-africans, encara que hagin nascut a França i siguin ciutadans francesos, continuen sent percebuts com a estrangers perquè no encaixen en la representació dominant del que significa ser francès. La ciutadania jurídica existeix, mentre que la ciutadania cultural és parcial o directament negada.

L'interès del cas francès és que fa visible un mecanisme més general. Les categories de cultura, raça i identitat nacional es troben profundament entrelaçades. Quan determinades societats afirmen que no discriminen per raça, sovint traslladen aquesta diferència al llenguatge de la cultura. La cultura es converteix així en una forma aparentment neutra de delimitar qui pertany realment a la comunitat nacional.

L'article ofereix un llenguatge conceptual capaç d'explicar fenòmens presents en els debats sobre migracions i diversitat cultural. La seva principal aportació consisteix a mostrar que la igualtat jurídica no elimina automàticament les jerarquies socials ni els mecanismes simbòlics d'exclusió.

Des d'una perspectiva actual, el text reflecteix el moment intel·lectual en què va ser escrit. La ciutadania cultural apareix sobretot vinculada al reconeixement de les identitats culturals i racials. En els darrers anys, la literatura sobre drets culturals ha ampliat aquesta mirada cap a les capacitats culturals, la participació efectiva, la producció cultural i les condicions institucionals que permeten exercir aquests drets. Des d'aquesta evolució, la ciutadania cultural pot entendre's no només com el dret a ser reconegut, sinó també com la possibilitat real de participar en la vida cultural, contribuir-hi i transformar-la. En aquest sentit, el treball de Beaman constitueix una peça rellevant dins d'un desplaçament conceptual més ampli que condueix dels drets formals cap a les condicions socials del reconeixement i la pertinença. (n. de l'e., 2026)

Referència

Beaman, J. (2016). *Citizenship as cultural: Towards a theory of cultural citizenship*. *Sociology Compass*, 10(10), 849–857. <https://doi.org/10.1111/soc4.12415> [2]

Categories: Publicacions acadèmiques

Categories: Recursos i publicacions

Tags: drets culturals

Tags: diversitat cultural

Tags: inclusió cultural

Tags: estudis socials de la cultura

Tags: pensament cultural

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2017/ciutadania-cultural>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://doi.org/10.1111/soc4.12415>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/6966>